

Öltek napja

Jó napot kívánok! Az osztály feláll. A jó napot a „csokolom”-hoz képest hazugság, hisz boldog-boldogtalan gyerekek a tanár bácsinak is, habár nem kezit-, ám csokolommal köszön, csak jelentéstételkor a hivatalosság végett jó napotall.

Jó napot kívánunk – input a közértben, ki itt belépsz. Viszontlátásra – látni szeretnének még egyszer, miután a távozás hímes mezejére léptél. Output.

Mindennapi kenyerünk máma megadva – csak egy nap a világ. Ma rossz napom volt. Bal lábbal keltem föl. Avagy fölkeltek időnek előtte. Nekem példuelló, amikor valamelyik reggeli televíziós műsorba kell bemennem jópofizni, az már eleve rossz nap. Alvajáróként tengetem végig. A jónak induló napot bármi elronthatja. Egy affér, egy telefon, egy kéretlenül beköszöntő, bekövetkező kis fájdalom. A nap: romlandó termék. Fragile. Törékeny darab.

Ritka, hogy az ember lefekszik és azt mondja: na, sikerült ez a nap. Én is elrontottam a saját legszentebb napom. Nem sikerült. Szeptember elsejéről van szó. Tizenhat éve, jaj, tizenhat éve már, hogy 1989-ben emléknapi gyanánt meghirdettem a vándorgalamb-napot. Az ember által kipusztított és általa veszélyeztetett fajok napját. 1914. szeptember 1-jén kipusztult egy faj. Többnyire nem tudjuk, hogy egy faj mikor pusztul ki. Évek, olykor évtizedek is eltelnek, míg a bizonytalanságból bizonyosság lesz: tényleg, igen – eladdig pedig „láttunk még”, „lőttünk még”. Az, hogy a vándorgalamb épp 1914. szeptember 1-jén pusztult ki, azért tény, tény, tény s nem afféle vélemény, mert miután e na-

pon a cincinatti állatkertben elhalálozott Martha, az utolsó vándorgalamb, többé senki emberfia nem lőtt, avagy látott ilyen csudát.

Úgy véltem 1989-ben, hogy a vándorgalamb az ökológiai lelkiismeret jelképe lehet, kapcsolódva nagy spirituális elődjéhez, a Szentlélekhez, és nagy világi elődjéhez, a Picasso-féle békegalambhoz. Ha a Szentlélek által beköszönthetett az értés, a nyelveken való értés, a szent glosszália, s a békegalamb által a fegyvercsend, akkor miért is ne köszönhetne be a Vándorgalamb által egyfajta új ökumené: az ökömené, s miért is ne lehetne az ökológiai megbékélés napja épp szeptember 1-je? Miért is ne lehetne olyan nap, amikor azokra emlékezünk, akik általunk és értünk, a mi emberi értékeinkért és érdekeinkért haltak akaratlanul hősi halált? Utolsó szálig. Írmagtalanul. Ha a munkatáborok és haláltáborok ellen nem álló áldozatai mártírok, a politikai közmegegyezés szerint, akkor a human önkény, a globális fajelmélet áldozatai, az ember által kipusztított állat- és növényfajok miért ne lehetnének ugyancsak mártírok egy új közmegegyezés szerint? Ha lehet a halottaknak napjuk, s a közlekedési balesetek áldozatainak emlékműve, a Flórián áruházzal szemközt tessék csak megtekinteni, akkor, kérdeztem én, miért is ne lehetne hasonló emlékműve, avagy emléknapija a vándorgalambnak, a dodónak, a tasmániai tigrisnek, s hovatovább a gorillának, az orángutának, a bengáli tigrisnek?

Nos, nem lehet. Az én napom el lett rontva. Vagy rossz volt eleve. Rosszul

ÓRIÁS ALKA
KIPUSZTULT 1844-BEN
(PÁL JÁNOS RAJZA)

kezdődött. Jelen állapotában inkább az Ítélet Napjára, Armageddon idejére emlékeztet – hisz jusztt se akar bekövetkezni –, semmint rokonaira, a Föld Napjára, a Madarak és fák napjára, vagy épp a nők napjára. Valentinnak sikerült. A szerelem él, a természet halott. Tizenhat éve, jaj, tizenhat éve immár, hogy foglalkoztat ez a kudarc.

Miért halt hamvába, miért életképtelen, működésképtelen az én Martha-napom? Miért, hogy nem lett követőkre, nem terjedt el, nem vált belőle közügy? Miért, hogy nem sikerült hagyományt teremtenem? Miért, hogy a Martha-nap egyedül áll a tömegesek között?

Ma hajlamos vagyok a Martha-nap kudarcában, kisebbségi helyzetében, medvebocsértelmű csekélységében a természetvédelem kisebbségi helyzetét és medvebocsértelmű csekélységét felfedezni, felismerni. A napok sikere, akárcsak a márkaneveké, az érdekérvényesítő képességen múlik. A természetvédelem az utóbbi évtized során kommunikációs vereséget szenvedett,

s a végső csapást korántsem az ipari lobbik, hanem a környezetvédelem mérte rá. A zöldség. Ma ott tartunk, hogy sikerült az antiglobalizációt is természetietleníteni. Szellemileg az antiglobalizáció ma: természetmentes övezet. Kizárólag ózonlyuk, parlagfűpollen és fosszilis erőforrások: úgymint szén, kőolaj és földgáz lakhatja. Tematizálhatja. A zöldség ma egy olyan szellemi rezervátum, amelyből az állatok, a növények, s főképp az eredeti, érintetlen, természetközeli élőhelyek teljességgel kiszorultak. A természetpusztítás napi valóságát, hétköznapi fasizmus mintájára a hétköznapi hódítást főbiák, kényszerneurózisok, pánik-reakciók és katasztrófa-forgatókönyvek fedik el, mintha csak egy hollywoodi rendező határozná meg, hogy miképp és mitől féljünk. A természetre vak zöldség miatt végzik a Bükk és a Mátra erdősegei manapság úgynevezett bioeróművek gyomrában. Annyira féltünk a fosszilis erőforrások kimerülésétől, hogy zöld energia címszó alatt visszatértünk a legprimitívebb erdőégetéshez. Ma Magyarországon zöld szósszal leöntve szervezett rablógazdálkodás, szervezett erdőégetés folyik, s a természetmentes zöldség folytán világszerte megerősödtek s érvekben megizmosodtak az ökológiai tömegmészárosok.

A kanadai kormány 2005-ben megtehetette, hogy sok százezer foka lebunkozására adjon ismét engedélyt. Bunkóval ezen a földtekén utoljára az ősember ölt, illetve a mozgalmi dal szerint a kommunisták: hej, te bunkócska, te drága... Bizonyos dolgokon az ember túl szeretne jutni. Az emberáldozatot, az állatkínzást, a rablógazdálkodást szeretné az emberiség enftent terrible jellegű, borzalmas gyermekkorának múltjába űzni. Ott tudni. Gondolni, hogy némely dolgok azért ma mégiscsak anakronisztikusak, nem

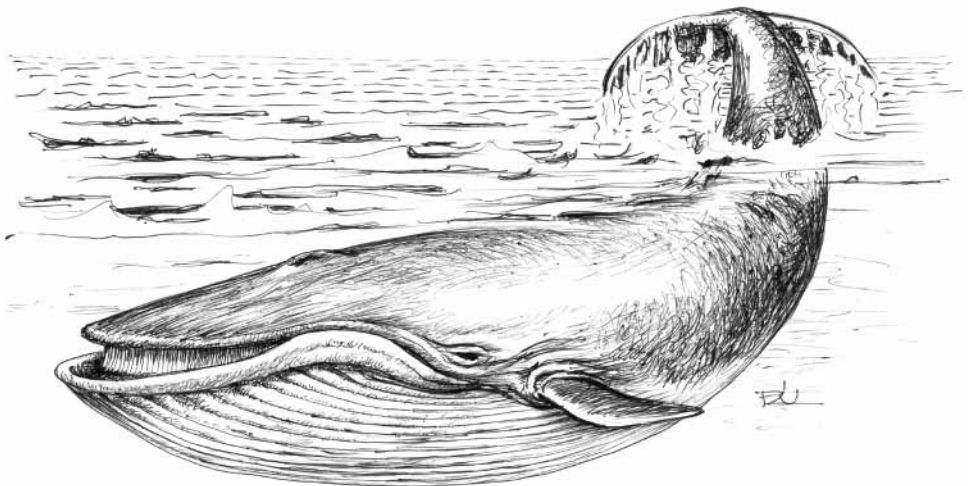
méltók a felnőtt emberhez, és nem is racionálisak. Ép ésszel nem érthető, hogy a kanadai kormánynak éppen arra a tizenötmillió dollárra volna szüksége, amely a fókavadászati koncessziókból és a szőrme kereskedelmi értékéből bejön. Az sem magyarázható, s nem is menthető, hogy olyan jóléti államok, mint Izland, Japán és Norvégia, miért harcolnak körömszakadtukig a bálnavadászat jogáért? A munkahelyvesztés nem lehet érv, hisz a tőke szó nélkül zár be gazdaságtalan gyárat és bocsát el alkalomadtán ezeket. Na, nehogy már pont a bálnavadászoknak legyen nyugdíjas állásuk.

Fű alatt, olykor abba harapva, egyfajta ökológiai ellenreformáció folyik. Ez az ökológiai ellenreformáció a darwinizmus és a modern természettudomány tételeivel egyetemben megkérdőjelezi a modern ökológia igazságait is. A daytoni majomper immár a múlté. Most fordított majomperek zajlanak Egyesült Államok-szerte, s e fordított majomperek eredményeként a kreacionizmus mind több egyetemen kerül vissza a tananyagba. A huszadik században azért folyt a harc, hogy az

evolúciót tanítsák, a huszonegyedik században azért folyik a harc, hogy az evolúció mellett a teremtést mint tudományos nézetet oktathassák, s akkor a fundamentalista iszlámról még szó sem esett.

Miképp, hogyan s miért juthattunk, fajulhattunk ide? Idáig? Az ökológiai és annál tágabb értelmű ellenreformáció szerintem egyértelműen a „reformáció” durva szellemtelenségének következménye. A modern környezetvédelem és a modern természettudomány a komolyan vehetőség végett minden olyan dologról lemondott, ami mély értelmű, s amin keresztül az ember érzelmileg megszólítható. A természettudomány ontológiailag, a környezetvédelem emocionálisan korlátozta magát. Olyképp nyilatkoztak, akár a szerény művész. Mivégre? Semmivégre. A teljesség igénye nélkül. Csakhogy ahol a teljesség hiányának igénye sikk, ott észrevétlenül elvész az egész. És hiába a kábítószer-kereső kutyák. Az elveszett egészet csak ez ember szorgolhatja ki. Testre szabott feladat egy főemlősnek amúgy.

Sebeők János

NORVÉGIAI KÉKBÁLNA (PÁL JÁNOS RAJZA)

Gyakran feltett kérdések

a bálnavadászatról és a bálnák védelméről

Milyen állat a bálna? A bálnák tengeri emlősök – melegvérű, eleven-
szülő állatok, a cetfélék családjába
tartoznak. Körülbelül nyolcvan cetféle
él a Földön, ide tartozik a bálnák és a
delfinek családja is.

Mi a bálnavadászat? Az ember a bálnák egyetlen ragadozója. Napjainkban három célból vadásznak bálnára: kereskedelmi, tudományos és a bennszülött népek tradicionális életmódjának fenntartása céljából. Bálnára először a IX. században vadásztak, Spanyolország partjainál. A kereskedelmi célú vadászat a késő XIX. században kezdődött, és az első ipari méretű feldolgozóhajó 1925-ben állt szolgálatba.

Ellenőrzik-e a bálnavadászatot? A bálnavadászatot ellenőrizni hivatott ENSZ felhatalmazású szervezet a Nemzetközi Bálnavadászati Tanács (IWC). A tanács rendelkezései szerint 1986 óta tilos kereskedelmi célból bálnára vadászni. Amióta a tilalom életbe lépett, közel 25 ezer bálnát öltek meg. Norvégia ugyanis annak idején hivatalos tiltakozást adott be a moratórium ellen, és tovább folytatta kereskedelmi célú vadászati tevékenységét. Izland és Japán úgynevezett tudományos kutatási célból, míg Oroszország, az Egyesült Államok, Grönland és Saint Vincent szigetének őslakosai tradicionális önfenntartás céljából vadászik. Emellett a dán fennhatóság alá tartozó Feröer-szigetek lakosai bálnára vadásznak, de Dánia szerint ez a terület nem tartozik az ENSZ-egyezmény alá. Végül, Kanada és még néhány ország, amely nem tagja az ENSZ-egyezménynek, szintén folytat

vadászati tevékenységet. Japán és Norvégia többször kifejezte már szándékát a bálnatermékek nemzetközi kereskedelmének és az e célból történő vadászatnak a visszaállítására.

Emellett évente több tízezer delfinféle esik áldozatul az embernek világszerte, amelyek vadászata nem tartozik a tanács hatáskörébe kistestűekről lévén szó.

Szükség van-e a tudományos célú bálnavadászatra? Nincs, mert nincs olyan érvényes kutatási eredmény, amely ezekből a kutatási programokból ered. A tanács folyamatosan kritizálja és tudományos értelemben szükségtelennek nyilvánítja ezeket a programokat. A tudományos célú vadászat valódi, ki nem mondott célja a kereskedelmi forgalmazás, mert a bálnahús minden esetben a piacra kerül.

Hány bálnát öltek meg az elmúlt század során? Kétmillió bálna esett az emberi tevékenység áldozatául a XX. században.

Milyen módszerekkel ölik meg a bálnákat? A leggyakoribb módszer a robbanófejes szigony, amelyet arra terveztek, hogy az állat testében robbanjon fel. A töltet egy hatalmas, kb. 20 cm átmérőjű sebet ejt a bálna testén, amely megháromszorozódik, amikor a szigony végei befűrődnek az állat húsába. A robbanás ereje ellenére igen gyakori másodlagos vadászati eszközként a lőfegyver használatát, ha az állat nem pusztul el azonnal.

Milyen nehéz egy bálnát megölni? A folyamatosan mozgó környezet, amelyben a bálnák élnek, illetve az állatok hatalmas testmérete és tömege

szinte lehetetlenné teszi a humánus, azonnali leölést. Az azonnali és visszafordíthatatlan eszméletvesztéshez az állat agyához minél közelebb kell találatot mérni, amely egy tenger alatti élőlény esetében igen nagy kihívás. A fentiek alapján érthető, hogy a hivatalos adatok szerint a japánok által elfogott állatok több mint hatvan százaléknál, a norvégok által elfogottak esetében minden ötödik bálnánál a halál beálltáig a találattól számítva több mint tíz másodperc telt el.

Milyen sokáig tarthat egy bálna haláltusája? Az átlag időtartam két-három perc, de némelyeknél akár egy órán át is eltarthat. Az azonnali halál beálltát praktikusán az első találattól számított tíz másodpercen belül mérik.

Hogy lehet megállapítani, hogy egy bálna elpusztult-e? A bálnák, alkalmazkodva a tenger alatti életformához, képesek arra, hogy anyagcseréjüket és vérkeringésüket a nem létfontosságú szervekben minimumra csökkentésük. Ez a tulajdonságuk igen megnehezíti a halál beálltának megállapítását. A Nemzetközi Bálnavadászati Tanácsban (IWC) a halál beálltának megállapítására jelenleg alkalmazott kritériumok alkalmazhatatlanok és elégtelenek. Nagyon valószínű, hogy igen sok bálna még életben van, amikor a hajóra vontatják.

Mi történik a bálna húásával? A vadászati tevékenységből származó bálnahúst emberi fogyasztásra használják fel, függetlenül attól, hogy milyen célból vadászták le az állatot. Ebből adódóan jogos párhuzamba állítani az emberi fogyasztásra szánt szárazföldi állatoknál alkalmazott leölési módszerek és a bálnavadászat hatékonyságát. Az ilyen összehasonlítások hamar kimutatják, hogy a bálnavadászat esetén a bizonytalan körülmények, illetve az állat biológiai felépítése és életmódja miatt hosszú-

ra nyúló üldözés és haláltusa komoly állatjóléti problémák meglétére utal.

Mi az az IWC? Az IWC a Nemzetközi Bálnavadászati Tanács angol nevének rövidítése. Ez az a szervezet, amely felelős a Föld bálnaállományának megőrzéséért és a vadászati tevékenységek nemzetközi szabályozásáért. 1946-ban jött létre, és több mint hatvan tagországot számlál.

Mi az a Whalewatch? A Whalewatch a bálnavadászat-ellenes nemzetközi koalíció elnevezése, amelyet az Állatvédő Világszövetség (WSPA) hívott életre és koordinál. A koalíció több mint száznegyven tagszervezetet számlál ötvenhét országból, és azért harcol, hogy a bálnavadászzal kapcsolatos nemzetközi vita ne csak számokról és fajvédelemről szóljon, hanem a vadászott állatok szenvedéséről is.

Mi a Whalewatch-koalíció álláspontja a bálnavadászzal kapcsolatban? A Whalewatch tagszervezeteinek közös álláspontja szerint a kereskedelmi célú bálnavadászat teljesen elítélendő annak elkerülhetetlen kegyetlensége és felesleges volta miatt. A koalíció nem támogatja a bálnák fenntartható felhasználásának elméletét sem.

Mit követel a Whalewatch az IWC-től? A Whalewatch azt várja el a Nemzetközi Bálnavadászati Tanácstól, hogy megerősítse és fenntartsa a kereskedelmi célú vadászat nemzetközi tilalmát, illetve orvosolja a vadászati tevékenységekkel járó súlyos állatvédelmi problémákat.

Milyen más veszedelmek leselkednek a bálnákra? A környezet-szennyezés, az ipari halászhálókból való fennakadás, a klímaváltozás, a tengerek globális túlhalászása, hajókkal történő ütközés, élőhelypusztulás.

Modern és tradicionális

Ólavur Sjúrsáberg Leirvikben él. Leirvik nyolcszázas lélekszámú falu a Feröer-szigeteken. Főállásban tanító a falusi általános iskolában, emellett birkákat tenyészt, valamint halászként és bálnavadászként is tevékenykedik. A háza melletti széllel-bélelt fakamrában szárítja a húsokat, s a saját földjéről hozza a burgonyát. Modern háza van és modern autója. Legalább kéthetente eszik bálnahúst a családjával, és bálnaszalonnát is eszik szárított hallal.

Az élet a Feröer-szigeteken modern és tradicionális egyszerre. A feröeriek nem látnak ebben semmi elmentmondást. Sokan dolgoznak napközben asztalosként, bankárként, buszsofőrként, pedagógusként vagy éppen a közigazgatásban, de mindemellett birkákat tartanak, halásznak, madarakat fognak, madártojásokat gyűjtenek, mindezt a saját háztartásuk számára. A saját készítésű hús- és halkészítményeket ősi és természetes tartósítási módszerrel, a szélben szárítják ki.

Ólavurnak és anyósának tíz birkája van. Saját maga vágja le az állatokat és dolgozza fel húsokat. Feröeren nincsenek vágóhidak. „A henteskedés a legrosszabb munka, amit ismerek, de nincs mit tenni – mondja Ólavur. – Ha az ember maga készíti el az ételét, akkor sok pénzt megspórol. Sőt, ez még megelégedettségre is okot ad, hiszen az állattenyésztés vagy a vadászat összekapcsol a természettel. Ráadásul a faluközösség életében is fontos téma. Gyakran beszélünk birkatenyésztésről, halászatról, bálnavadászatról a faluban. Ez összeköt minket.”

Mindezek ellenére sem tud Feröer önellátó lenni húsból. Birkát Új-Zél-

andról és Izlandról, sertést és marhát pedig Dániából importál. Krumplin és rebarbarán kívül nemigen lehet semmit termeszteni. Természetes erdőségek sincsenek. A kincs a tenger.

Ólavur nem sokkal karácsony előtt halászaton járt, ahol 750 kg halnál is többet tudott kifogni. „Régóta nem volt ilyen jó a kapás. Most egy jó darabig nem is kell megint halásznia menem” – nyugtázta. Amit nem tudott a családjával felhasználni, azt a faluban a szomszédjának ajándékozta.

Feröer hét bálnavadászati körzetre van felosztva. Ólavur a körzetének a bálnavadászati előljárója. Neki kell megszerveznie a bálnavadászatot annak minden részletére ügyelve.

A feröeriek azóta vadásznak a bálnákra, amióta a szigetekre települtek, vagyis a X. század óta. 1584-ig vezethető vissza az összes bálnavadászat az összes vadással, a zsákmány mennyiségével. 1990 óta évi ezer bálnát fognak el. A legújabb tudományos kutatások szerint az észak-atlanti régióban a bálnaállomány 778 000 egyed, tehát a vadászat ilyen ütemben még sokáig fenntartható. A tengerben élő más fajok közül keveset vadásznak, mint például finom húsa miatt a fehér szárnyú delfint.

A bálnavadászatot törvények szabályozzák a 18. század óta, melyeket már többször is módosítottak különös figyelmet szentelve a környezetvédelemre. Ennek következtében az állománnyal való gazdálkodás hatékonyabb lett, és földrajzilag is behatárolták azokat a jobb öblöket, ahol engedélyezett a bálnavadászat, hiszen csak meghatározott helyeken szabad ezt a tevékenységet végezni. A hagyo-

mányos feröeri bálnavadászat alapjai azonban mit sem változtak.

1. A bálnavadászat időpontja mindig bizonytalan. Mivel nem lehet előre tudni, mikor jön egy-egy bálnacsorda olyan közel a szárazföldre, hogy megfelelően lehessen vadászni, előfordulhat, hogy van olyan év, amikor nincs elég bálnahús, s van, hogy annyira sok van, hogy évekig tiltják a vadászatot egyes vadászterületeken, mert a tartalékok miatt különösen jó az ellátottság húsból és szalonnából.

2. A vadászatban mindenki részt vesz, és mindenki díjmentesen kap egy részt a zsákmányból. A zsákmányt bonyolult, körzetről körzetre különböző módszer szerint osztják szét. A kapott részt mindenki maga vágja ki az elejtett állatok testéből.

3. A bálnavadászat véres. A csónakok a szárazföldre terelik az állatokat, majd úgy ölik meg őket, hogy a nyaki részen elvágják a gerincoszlopot, amivel az agy vérellátását szüntetik meg. A víz világosvörössé színeződik a vértől.

A feröeri bálnavadászat ölési metódusairól legújabb állatorvosi megfigyelése eredményei azt mutatják, hogy az első döféstől az állat haláláig

kevesebb, mint egy perc telik el, a tudat elvesztéséig csupán pár másodperc. Ez azt jelenti, hogy az ölési módszer éppen ugyanolyan, mint a mai Európa bármely vadászatán.

Ólavur tizenhét éves volt, amikor az első bálnát megölte. A fiatalokat az idősek tanítják, általában az apa vagy valamely más rokon. „Biztos vagyok benne, hogy mindenki, aki saját élelmezési célra állatot öl, átesik ezen a tanulási folyamaton, hiszen fontos, hogy az állat ne szenvedjen, ezért jól meg kell tanulni, gyakorlottnak kell lenni.” A kés a legalkalmasabb eszköz a bálna szempontjából is. Lőfegyverek biztonsági okokból nem is jöhetnek számításba.

„Meg tudom érteni az embereket, hogy hevesen reagálnak egy-egy feröeri bálnavadászatot bemutató kép láttán, de minden hús egykoron élőlény volt, valakinek meg kellett ölnie ahhoz, hogy a tányérra kerüljön. Úgy tűnik, hogy az emberek az élet eme alapvető tényét elfelejtik.”

Forrás: Die Jäger des Meeres: Walfänger und Robbenjäger im Nord-Atlantik, a High North Alliance kiadása 1997-ben.

Grindadráp – avagy a gyilkolás művészete

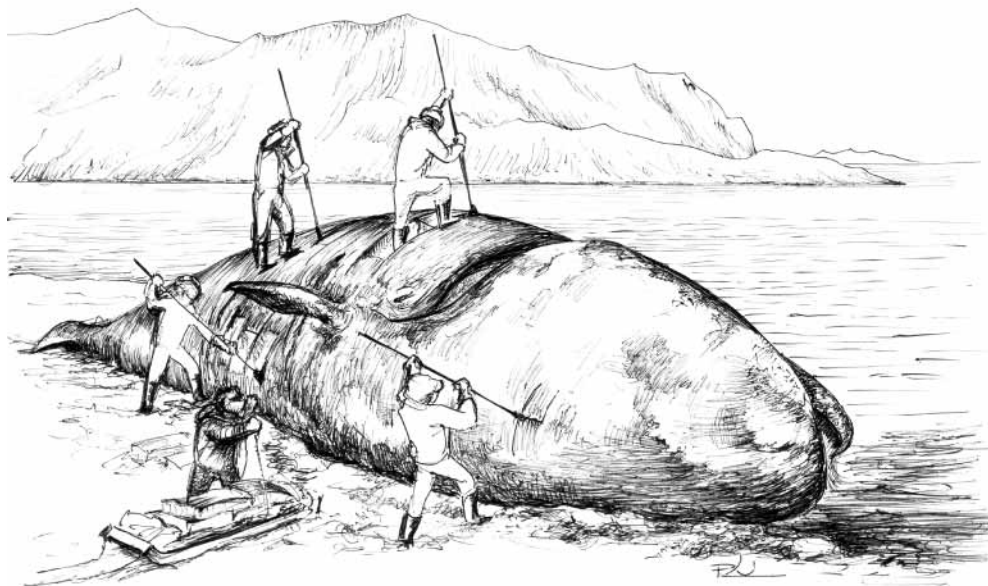
A Feröer-szigetek neve a zöldszervezeteknek általában elég rosszul cseng, holott felettébb tiszta, szmogmentes, a természet értékeit védő országról van szó. Az ok az, hogy a Feröer-szigeteken még mindig leölik a bálnákat és a fókákat, holott a környezetvédő szakemberek szerint nem volna szükség ebben a fejlett országban ennek a barbár tradíciónak az őrzésére.

A kereskedelmi bálnavadászat 1986 óta tiltott, de az egyezményhez néhány ország nem csatlakozott. Ezek az országok Izland, Japán, Feröer, Norvégia, Peru. Dánia álláspontja szerint Feröer nem lehetne tag, és, mivel Dánia tag, és az egyezményt elfogadta, úgy vélik, hogy ez a Feröer-szigetekre is érvényes, de Feröer nem hagyja, hogy a messzi Koppen-

hágából döntsenek arról, belépjenek-e az IWF-be, vagy sem. Jogilag elég furcsa is a Dánia-féle álláspont, hiszen, ha azt engedték Feröernek, hogy az Európai Unión kívül maradjon, akkor a bálnavadászati álláspont önálló képviselője miért ne lenne engedélyezett?!

A BBC adatai szerint Izland, Norvégia és Japán tagjai a szervezetnek, ezért is furcsállja, hogy ezek az országok folytatják a bálnavadászatot, holott aláírták a tilalmi egyezményt. A kereskedelmi bálnavadászat két legjelentősebb folytatója Norvégia és Japán. A Nemzetközi Bálnavadászati Tanács tilalma alól ezek az országok különféle fogásokkal vonják ki magukat. Japán tudományos kutatásnak álcázza, Norvégia pedig egyszerűen ignorálja a nemzetközi érvényű tilalmat. Az 1993-as évben indították újra először az ominózus gazdasági ágazatot. Gyakran brit felségvizekre is eveznek, ilyenkor mindig nagy külpolitikai feszültég van a két ország közt.

A kereskedelmi bálnavadászatot tiltó nemzetközi egyezményt nem aláíró országok közül egyedül Norvégia számít kereskedelmi bálnavadásznak, hiszen Japán tudományos kutatásoknak álcázza a vadászatokat. A tudományos célú bálnavadászat nem tilos, bárki szabadon művelheti. Feröer álláspontja a bálnavadászával kapcsolatban egyértelmű. Nem álcáz kutatásnak a vadászatot, és nem is kereskedik. Feröeren nem is értik, hogy miért támadják a zöldmozgalmak oly hevesen az összesen 48 000 lakosú miniállamot, hiszen nem exportálnak bálnatermékeket sehová. Ami a nevezetes Grindadrápot illeti, az hagyomány, amelyet a tradíciókat ápoló szigetlakók nem akarnak feladni, már csak azért sem, mert a zsákmány közkinccs, és szétosztják a húst a lakosok között. A bálnahús egyébként a tradicionális feröeri gasztronómiában is fontos szerepet kap. A Greenpeace adatai szerint Izland is folytat bálnavadászatot, bár a

GRÖNLANDI BÁLNA (PÁL JÁNOS RAJZA)

vadászati kvóta töredéke a norvégnak vagy a japánnak.

Több kutatás, köztük egy független német kutatócsoport is bebizonyította, hogy a bálnazsír egészségtelen. Nagyon magas koncentrációban tartalmaz felgyülemlett, egészségkárosító anyagokat, elsősorban a rákkeltő PCB (poliklórozott bifenil) veszélyes. A skandinávoknál a bálnazsirt nem fogyasztják, a japán gasztronómiában azonban fontos szerepe van. Éppen ezért is importál a nemzetközi tiltakozások ellenére bálnazsirt Japánba Norvégia, ahol kilójáért akár húsz amerikai dollárt is fizetnek. A bálnahús lényegesen kevesebb mennyiségben tartalmaz PCB-t, mint a zsír. A bálnazsirt fűtőanyagként is alkalmazzák. A PCB-t korábban az iparban széles körben használták, többek közt a festék- vagy a műanyaggyártásban.

A Greenpeace szerint Izland, Norvégia és Japán kvótáit összesítve 2137 bálna ejthető el a 2005-ös évben. Ennél a zöldmozgalom mindenképpen többre becsüli a valós számot, hiszen, főként Japánban, jelentős az illegális vadászat. A zöldszervezetek szerint Japán okozza a legnagyobb károkat a bálnaállományban

Az USA álláspontja elég kétértelmű. Egyrészt vehemensen ellenzi a bálnavadászatot, másrészt Alaszka számára ötvenhat bálna elejtésére feljogosító kvótát követel. Ezt Japán képmutatásnak tartja. Oroszország az óceán partjánál élő őslakosok számára öt bálnányi kvótát engedélyezett.

Az arányszámokból kitűnik, hogy a bálnavadászat szempontjából tényleg a legjelentősebb államok Japán, Norvégia és Feröer. A bálnavadászatban a modern technika is szerepet kap. Az úgynevezett Bálnagránát-99 robbanófejet tartalmazó szigony, ha

ennek segítségével ejtik el az állatot, legfeljebb 145 másodperccel a becsapódást követően vége van. A zöldek szerint leghumánusabban a norvégok ölnek, a japánok kevésbé emberségesek. A legborzasztóbbnak a feröeri módszert tartja, melyben nem a modern eszközökkel, hanem a hagyományos vágóeszközökkel ölik le az állatokat.

A Zöld Magazin egyik cikkének leírása szerint: „A Feröer-szigeteken például minden évben kb. 1500 bálnát gyilkolnak le. A feröeriek nemcsak bálnákra vadásznak, hanem különböző delfinfajtákra is. Egész csordákat terelnek be egy-egy öbölbe, ahol bálnakéssel és acélkampókkal felszerelve várnak rájuk.

A bálnák még élnek, amikor fémhorgokkal és acélkampókkal a partra húzzák őket. Először a kampókat az állatok orrnyílásába és húsába vágják, felszakítva a bőrt és mély sebeket okozva; így vontatják a partra őket. Ezután valaki felmászik a bálnára, és az orrnyílása mögött megpróbálja elvágni a fő ütőeret. Ez a vadász tapasztaltságától és az állat rángatózásától függően akár negyed-fél órát is eltarthat. Ha kellően tapasztaltak, akár egész bálnacsaládokat is (beleértve a vemhes anyákat és a kisborjakat) képesek kiirtani pár perc alatt.”

Feröer bélyegeken is megörökíti a különféle állatokat, hiszen egyrészt kedvelt téma a bélyegyűjtők körében, másrészt Feröer az állatfajokban leggazdagabb ország a fajok (nagy részét madarak) számát tekintve. Az elsősorban a halászatból élő országban nem véletlen, hogy több bélyegsорт is a tengeri élővilág ihletett, köztük külön cetsorozat és bálnasorozat is van.

Posta Ákos István